

Dataavdelningen
Susanne Gullberg Brännström
010-479 66 61

BESLUT

Regeringskansliet
Finansdepartementet

103 33 STOCKHOLM

Delbetänkande av En utvecklad arbetsgivardeklaration – åtgärder för mot missbruk av välfärdssystemen (SOU 2023:47)

Med anledning av de förslag som lämnas och de slutsatser som utredningen gör, ger detta yttrande en beskrivning av de konsekvenser som Statistikmyndigheten SCB kan överblicka i rollen som producent av officiell statistik.

1 Sammanfattning

SCB välkomnar att utredningen ser fördelar med att företagen lämnar uppgifter i arbetsgivardeklarationerna (AGI) för andra myndigheters myndighetsutövning trots att det inte ligger inom ramen för Skatteverkets egen myndighetsutövning. Det ligger också i linje med ”en uppgift en gång”.

Trots att utredningen ser ökade möjligheter till kontroll mot missbruk av välfärdssystemen utifrån uppgifter om arbetad tid samt information om vilken period som ersättningen avser, så väljer man att inte föreslå införande av dessa variabler. Anledningen är att det skulle öka uppgiftslämnarbördan för företagen. SCB håller inte med i den slutsatsen.

Om dessa uppgifter skulle införas i AGI skulle kvaliteten i statistiken öka inom en rad områden både i den sociala och ekonomiska statistiken. Några exempel är Arbetskraftsundersökningarna (AKU), Nationalräkenskaperna och den registerbaserade arbetsmarknadsstatistiken. SCB har vid ett flertal tillfällen påpekat vikten för statistiken av ett införande av arbetad tid i AGI.

Idag samlar SCB in uppgifter om arbetad tid direkt från företag och individer i ett flertal olika undersökningar. Ställer man det mot ett införande av arbetad tid i AGI skulle den samlade uppgiftslämnarbördan totalt sett minska. SCB ser samma fördelar gällande uppgifter om sjukfrånvaro, om de skulle lämnas på samma sätt som utredningens förslag om frånvaro på grund av föräldrapenning och tillfällig föräldrapenning, men de uppgifterna samlas inte in i samma omfattning på SCB som Arbetad tid.

Även om det ligger utanför utredningens ansvar att utreda, vill SCB poängtera att uppgift om arbetsställesnummer är av yttersta vikt för

en korrekt och ändamålsenlig arbetsmarknadsstatistik som i förlängning även ingår i en mängd annan statistik. Adressuppgiften för tjänsteställe kan komplettera uppgiften om arbetsställe – inte ersätta den. Detta beror på att definitionen av arbetsställe och tjänsteställe skiljer sig åt.

Utredningen föreslår inte att Skatteverket ska få ett utökat uppdrag att kontrollera uppgifter utanför deras statistikansvar. Det ansvaret ska fortsatt ligga på de myndigheter som använder uppgifterna, med anledningen att det skulle åtgå stora resurser hos Skatteverket för denna uppgift. SCB framhåller att det möjligen totalt sett skulle åtgå färre resurser om granskningen gjordes en gång vid källan i stället för varje gång en uppgift används av respektive myndighet.

Det hade varit önskvärt att utredningen inhämtat synpunkter och erfarenheter även från SCB likt andra myndigheter i avsnitt 5.2.4.

SCB har inga synpunkter på utredningens förslag i övrigt.

1.1 Synpunkter Arbetad tid

SCB har vid ett flertal tillfällen fått i uppgift i regleringsbrevet (senast 2015) att utreda om det är möjligt att förbättra kvaliteten på statistiken över antalet arbetade timmar, uppdelat på offentliga myndigheter och näringslivets branscher i kvartalsberäkningarna av Nationalräkenskaperna.

För Finansdepartementet och andra användare är arbetsinsatsen, sysselsatta och arbetade timmar, viktiga mått i sig men de är även viktiga för att beräkna produktivitet. Idag använder Nationalräkenskaperna uppgifter från Arbetskraftsundersökningarna (AKU) för att beräkna arbetade timmar och antal sysselsatta för hela ekonomin. För delbranscher och sektorer används en rad olika källor och beräkningsmetoder. I maj 2024 kommer Nationalräkenskaperna att publicera nya tidsserier för antalet sysselsatta baserade på data från Befolkningens arbetsmarknadsstatus (BAS). BAS, som baseras på uppgifter från den individbaserade arbetsgivardeklarationen, kommer att användas som källa för såväl den totala ekonomin som samtliga delsektorer. Beräkningarna av antalet arbetade timmar kommer fortsättningsvis baseras på andra källor.

Med befintlig statistik har SCB vid upprepade tillfällen kommit fram till mindre förbättringar i beräkningarna av arbetade timmar. Förbättringarna är dock av marginell karaktär och ska ses som lösningar på kort sikt. Statistiken för arbetade timmar håller generellt låg kvalitet vad gäller redovisningen av delbranscher och sektorer i samtliga statistikkällor. SCB har konstaterat att man bör sträva efter att hämta in uppgifterna från tid- och lönerapporteringssystem för att få bättre skattningar av arbetade timmar. Dessa system är underlag för många företags inlämning av uppgifter både till Skatteverket och SCB.

Uppgifter om arbetade timmar i arbetsgivardeklarationen skulle markant förbättra beräkningarna av antalet arbetade timmar både för hela ekonomin och detaljerat på bransch- och sektornivå. Det skulle även öka kvaliteten i produktivitetsberäkningarna, både på år och på kvartal. Förslaget att införa arbetade timmar i AGI har diskuterats vid ett flertal tillfällen.

Arbetade timmar i AGI skulle inte bara vara till nytta för Nationalräkenskaperna. Eftersom arbetad tid är nyckelinformation för flera statistikgrenar skulle det innebära både kvalitetsförbättringar och kraftigt minskad uppgiftslämnarbyrå i exempelvis arbetsmarknadsstatistiken, simuleringsverktyget FASIT och Undersökningarna av levnadsförhållanden. Uppgift om arbetad tid i AGI skulle därmed vara till stor nytta för många användare av SCB:s statistik såsom Riksbanken, Regeringskansliet och Konjunkturinstitutet.

1.2 Synpunkter Tidsperiod som utbetalningen avser

Uppgift om vilken tidsperiod utbetalningen avser skulle vara kvalitetshöjande för flera statistikgrenar. Till exempel AKU och den registerbaserade arbetsmarknadsstatistiken vilket får följd effekter även i den ekonomiska statistiken. Exempelvis hade personer som fått ersättning som inte avser arbetad tid, som sen semesterersättning, kunnat rensats bort och mer korrekta uppgifter om sysselsättning per månad hade åstadkommit.

1.3 Synpunkter Arbetsställesnummer

SCB håller inte med i påståendet att Arbetsställesnummer (ASTnr) och adress till tjänsteställe skulle vara utbytbara. **5.1.3.**

Definitionen av arbetsställe enligt SCB:s kriterier som baseras på Europaparlaments och rådets förordning (EU) 2019/2152 samt Eurostats rekommendationer i "European business statistics methodological manual for statistical business registers" (2021) är inte densamma som definitionen av tjänsteställe enligt Skatteverkets kriterier såsom det definieras i Inkomstskattelagen och förtydligas i rättslig vägledning på Skatteverkets hemsida.

I många fall är tjänstestället placerat på löntagarens hemadress medan samma löntagares arbetsställe är en fysisk plats utanför hemmet där den anställde utför sina arbetsuppgifter och där produktionen av varor och/eller tjänster sker.

För att exemplifiera: Byggnadssnickare som arbetar på ett byggnadsprojekt ska i de flesta fall ange sin hemadress som tjänsteställe eftersom det är därifrån man utgår skattemässigt. För samma byggprojekt kan arbetsställets adress antingen vara själva byggarbetsplatsen (om projektet är tillräckligt stort och pågår

tillräckligt länge) eller det närmaste fasta kontor som byggnadssnickarna får sina riktlinjer från.

Om en löntagare utfört arbete på flera olika adresser under månaden ska ingen adress till tjänsteställe anges enligt Skatteverkets riktlinjer. Enligt SCB:s riktlinjer för arbetsställe ska i stället det ASTnr anges som motsvarar det arbetsställe som löntagaren arbetat flest timmar under månaden.

Vidare kan det förekomma att flera olika tjänsteställen med olika belägenhetsadresser är knutna till ett och samma ASTnr medan definitionen av ett ASTnr är att det endast kan knytas till ett arbetsställe. Omvänt kan ett arbetsställe ha flera ASTnr kopplade till sig eftersom vissa företag vill kunna särskilja olika personalgrupper.

Även om definitionerna av tjänsteställe och arbetsställe är olika kan den faktiska belägenhetsadressen i många fall ändå sammanfalla. Men här aktualiseras ett annat problem. SCB har genomfört flera kontroller av de adresser som levererats i AGI och funnit att kvalitén är mindre god. I flertalet fall anges inga adresser alls. I andra fall förekommer samma gatuadress men med flertalet olika stavningar.

Adressen i AGI följer inte någon formatstandard utan är ett fritextfält där adressens olika delar (gatuadress, gatunummer, littera, postnummer och postort) inte är separerade. Det verkar inte heller förekomma någon kontroll att företagen rapporterar in en giltig adress, att gatuadressen hänger ihop med postnumret osv.

SCB:s bedömning är att tjänsteställets adress i AGI skulle kunna utgöra ett bra komplement till informationen om ASTnr men för detta krävs att kvaliteten höjs väsentligt.

Till exempel kan adresskvaliteten säkerställas vid insamling av adressuppgifter genom att en rullista införs i registreringsverktyget, där förslag på adresser från adressdelen i fastighetsregistret, dvs Lantmäteriets adressregister, tillhandahålls.

ASTNr är en av de viktigaste variabler SCB har för att fördela sysselsatta och produktion till rätt del av landet och till rätt näringsgren vilket får direkt påverkan på arbetsmarknadsstatistiken och nationalräkenskaperna.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Joakim Stymne i närvaro av biträdande generaldirektör Magnus Sjöström, enhetschef Marianne Ängsved samt handläggare Susanne Gullberg Brännström, föredragande.

SCB, Statistiska centralbyrån

Joakim Stymne

Susanne Gullberg Brännström

Kopia till: Finansdepartementet
genom e-post till:
fi.remissvar@regeringskansliet.se
sofia.kinnunen.bengtsson@regeringskansliet.se